

Status ochrony

Historyczny status ochrony gatunku

Niszczenie siedlisk i intensywne prześladowanie dużych drapieżników było głównym powodem znaczącej redukcji a nawet całkowitego wyginięcia tych drapieżników na ziemiach czeskich. Niedźwiedzie i pozostałe wielkie drapieżniki były mocno prześladowane w czasach panowania Marii Teresy i Józefa II, kiedy zaczęło obowiązywać rozporządzenie o „tępieniu dużych drapieżników przez myśliwych i poddanych”. Patent cesarza Józefa II Habsburga z roku 1786 umożliwił wszystkim zabijanie drapieżników, podobne ustanowienia wnosilo ziemiańskie prawo łowieckie dla Czech (1866), Moraw (1912) i Śląska (1903) (Hell & Sládek, 1974). Z tego powodu niedźwiedź brunatny na terenie Czech został wybity już na przełomie XVII i XVIII wieku, dzięki połączeniu z karpacką populacją najdłużej niedźwiedź utrzymywał się we wschodniej części Moraw i Śląska, ostatni niedźwiedź został oficjalnie zastrzelony w roku 1887 w środkowej części Beskidu Morawskośląskiego (Andreska, 2012).

Na Słowacji sytuacja była trochę inna, choć i tutaj od roku 1883 obowiązywało węgierskie prawo łowieckie umożliwiające zabijanie w dowolnym czasie zwierząt drapieżnych i szkodliwych, do których zaliczano także niedźwiedzia. Po krytycznym obniżeniu populacji niedźwiedzi na Słowacji do około 20 osobników od roku 1932 niedźwiedź jest objęty ochroną całoroczną (Hell & Sládek, 1974). Ze względu na stopniowy wzrost populacji tego gatunku od roku 1962 ponownie umożliwiono polowanie na niedźwiedzie w ograniczonej formie łowów w celu sporządzenia trofeów myśliwskich (Janík et al., 1986).

Obecny status ochrony gatunku

W ramach Unii Europejskiej niedźwiedź brunatny jest chroniony za pośrednictwem tzw. Dyrektywy siedliskowej nr 92/43/EEC (Załącznik II i IV), gatunek ten jest częścią Konwencji Berneńskiej (załącznik II) a na terenie Czech jest chroniony na terenie obszaru Beskidów (w ramach programu Natura 2000). Na Słowacji ustalono aż **66 takich obszarów**, w których niedźwiedź podlega ochronie.

Według czeskiej legislatywy niedźwiedź jest gatunkiem szczególnie chronionym i krytycznie zagrożonym wymarciem (ustawa nr 114/1992 Sb. [uwaga tłumacza: czeskich odpowiednik Dz.U.] o ochronie przyrody i krajobrazu, rozporządzenie nr 395/1992 Sb.), w tym przypadku szkody w zwierzętach domowych i pasiekach rekompensuje państwo (ustawa nr 115/2000 Sb.). Według prawa łowieckiego (ustawa nr 449/2001 Sb.) niedźwiedź jest gatunkiem, na którego nie wolno polować.

Na Słowacji niedźwiedź podlega całorocznej ochronie na mocy ustawy nr 543/2002 Zb. [uwaga tłumacza: słowacki odpowiednik Dz.U.] o ochronie przyrody i krajobrazu, a na mocy rozporządzenia 24/2003 Zb. należy on do gatunku o znaczeniu europejskim. Jego wartość społeczna została ustalona na 2.655,51 €. Jednak zgodnie z § 40 ust. 2 a 3 jest możliwe uchylene ochrony tego gatunku. W latach 2000-2009 rocznie udzielano około 70 takich uchyleń, przy czym w ciągu roku zestrzelivano średnio 27 niedźwiedzi, co stanowi 39% z udzielonych pozwoleń (MŽP SR, 2010). W tym przypadku można polować tylko na osobniki poniżej 100 kg, tylko za pomocą roślinnej przynęty i w okresie jesiennym (Pavlišín, 2008).